

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
ім. Г.С. Сковороди**

Муромцева Ю.І., Лоцман П.І., Некос С.В.

**Методичні рекомендації
до курсу “ Рекреаційні ресурси світу ”
для студентів спеціальностей
014 Середня освіта. Географія всіх форм навчання**

Харків – 2021

УДК:91: 332.

Укладачі: Муромцева Ю.І., доцент, кандидат економічних наук, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

Лоцман П.І. – кандидат географічних наук, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

Некос С.В. - кандидат географічних наук, доцент кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди

Рецензенти:

Бірюков О.В. – кандидат географічних наук, доцент, викладач вищої категорії, директор Харківського природоохоронного фахового коледжу Одеського екологічного університету

Зеленько О.О. - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри суспільно-економічних дисциплін і географії ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № від

Видано за рахунок укладачів

Муромцева Ю.І., Лоцман П.І., Некос С.В.

Методичні рекомендації до курсу “ Рекреаційні ресурси світу ” для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Географія всіх форм навчання. Методичні рекомендації.- Харків, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди.- 2021. – 34 с.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
© Муромцева Ю.І., Лоцман П.І., Некос С.В.

Анотація.

Методичні рекомендації з курсу “**Рекреаційні ресурси світу**” для студентів всіх форм навчання призначені для студентів, що навчаються за спеціальністю 014.07 Середня освіта. Географія. Методичні рекомендації є складовою навчально-методичного комплексу для курсу «Рекреаційні ресурси світу», однієї з фахових дисциплін у професійній і практичній підготовці бакалаврів спеціальності 014 Середня освіта. Географія. У методичних рекомендаціях висвітлено основні теми курсу, завдання до практичних і семінарських занять, питання та завдання для самостійної роботи, джерела для вивчення курсу.

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка	4
2. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	7
3. Структура навчальної дисципліни	12
4. Методичні рекомендації до проведення семінарських і практичних занять.	14
5. Засоби діагностики успішності навчання	21
6. Самостійна робота	23
7. Форма підсумкового контролю успішності навчання	24
8. Інформаційні джерела для вивчення дисципліни	25
9. Словник термінів, категорій та понять	26

1. Пояснювальна записка

Призначення навчальної дисципліни.

Навчальна дисципліна передбачає підготовку фахівців здатних ефективно виконувати завдання у закладах загальної середньої освіти, зокрема з учнями середньої школи при вивченні тем пов'язаних з географією, економікою, природознавством.

Мета курсу: є формування сучасного суспільно-географічного мислення та системи спеціальних знань з теоретичних основ вивчення географії туризму й рекреації, сформувати у студентів систему базових знань про рекреацію, дозвілля, туризм, ознайомити з основними видами рекреаційних ресурсів, основними видами і методами оцінки природних і антропогенних рекреаційних ресурсів, сучасні підходи до туристичного районування світу, особливості використання туристичних та рекреаційних ресурсів у туристсько-рекреаційній діяльності, а також виявити проблеми і перспективи розвитку рекреації в різних регіонах та країнах світу

- **Основні завдання курсу:** дати поглиблене і розгорнуте уявлення студентам про рекреаційні ресурси і методи вивчення цієї сфери науки;
- визначення теоретичних основ формування і факторів розвитку рекреаційних комплексів, їх спеціалізації та видів у сучасних умовах;
- дослідження зарубіжного та вітчизняного досвіду створення та функціонування рекреаційних комплексів;
- аналіз функціональної, галузевої та територіальної структури рекреаційно-туристичного комплексу регіонів світу та України;
- навчити студентів ефективно використовувати здобуті знання у їх практичній діяльності, пов'язаній із рекреаційно-туристичним бізнесом.

.У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- сутність туристсько -рекреаційних ресурсів та їх класифікацію;
- основні поняття та категорії курсу;
- історичні аспекти становлення рекреації та туризму як самостійного виду економічної діяльності;
- види та форми туристсько-рекреаційної діяльності
- ознайомитися з існуючими підходами до рекреаційно-туристичного районування світу,
- знати перспективи розвитку міжнародного рекреаційного комплексу та туризму у світі і в Україні.

вміти:

- давати оцінку і характеристику рекреаційним ресурсам регіону, країни
- розраховувати рекреаційно-туристичні потреби населення країни і регіону;
- охарактеризувати туристсько- рекреаційні ресурси Американського, Європейського, Африканського, Азіатсько-Тихоокеанського та Близькосхідного субрегіонів;
- обґрунтовано формувати міжнародні туристичні маршрути згідно попиту і пропозицій на ринку туристичних послуг;

- Оцінювати перспективи використання та розвитку рекреаційним ресурсам регіону, країни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК Здатність розв'язувати прикладні задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі освіти, що передбачає застосування теорій та методів предметної області.

ЗК 1. Знання й розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 2. Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів).

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ФК 1. Здатність демонструвати знання про структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку, закономірності географічної оболонки Землі, суспільно-географічні процеси, антропогенний вплив на навколишнє середовище.

ФК 2. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, природи, населення і господарства України та всього світу, природних і суспільних територіальних комплексів.

ФК 3. Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).

ФК 4. Здатність належно використовувати географічну термінологію, ефективно і вільно передавати географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

ФК 5. Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності.

ФК 9. Здатність до комплексного планування, організації та здійснення навчальних проектів, підготовки аналітичної звітної документації та презентацій.

ФК 11. Здатність до пошуку джерел географічної інформації та її наукового опрацювання і використання, зокрема, порівняння, аналізу і представлення на основі географічних методів і підходів, у тому числі інформаційних технологій.

ФК 14. Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах.

ФК 15. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем та людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ФК 16. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати

особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

ФК 17. Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.

Передумови вивчення дисципліни

Для якісного освоєння курсу студенти мають набути знання з попередніх курсів – «Екологія», «Вступ до спеціальності», «Методи наукових досліджень», «Статистичні методи в географії», «Фізична географія України», «Економічна і соціальна географія України», «Соціально-економічна географія зарубіжних країн».

У свою чергу знання соціально-економічної географії України є передумовою вивчення курсів «Методика викладання географії», «Географія світового господарства», «Краєзнавство і туризм» та ін.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі мають досягнути таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Здобувач знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії.

ПРН 2. Знає географічну термінологію та номенклатуру.

ПРН 3. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих її компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

ПРН 5. Пояснює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

ПРН 6. Знає та використовує сучасні теоретичні та практичні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі.

ПРН 7. Здатний ефективно застосувати професійні знання в практичній педагогічній діяльності при вирішенні навчальних, виховних та науково-методичних завдань в урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПРН 9. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно - та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії.

ПРН 10. Вибирає і застосовує основні методики та інструменти, які є типовими для різних галузей географії, виконує стандартні виміри і спостереження основних параметрів географічного середовища, необхідні для формування предметних компетентностей з географії в закладах загальної середньої освіти.

ПРН 12. Орієнтується у історичному минулому та сучасних реаліях політичного, соціального та економічного життя України.

ПРН 13. Володіє основами професійної культури при підготовці та редагуванні текстів державною мовою зі спеціальності.

ПРН 15. Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи (в тому числі – за допомогою інформаційних технологій).

ПРН 16. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій.

ПРН 18. Уміє самостійно вести польові природознавчі, фізико-географічні й суспільно-географічні дослідження, необхідні для організації практичних занять з географії в школі та для позашкільної краєзнавчої і природоохоронної роботи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться ____3__ кредити ЄКТС __90__ годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Змістовий модуль 1. Основні поняття курсу. Рекреалогія

Тема 1. Предмет, метод і поняттєво-термінологічний апарат курсу

Рекреаційні ресурси світу як дисципліна. Поняття об'єкта і предмета дослідження в цілому. Мета, завдання та структура курсу. Поняттєво-термінологічний апарат. Поняття «дозвілля», «рекреація», «туризм», «вільний час», «відновлення». Місце дисципліни в структурі географічної освіти. Зв'язок з іншими дисциплінами. Місце рекреалогії та рекреаційної географії в структурі географічних наук. Зв'язок з іншими дисциплінами.

Тема 2.. Рекреаційна система. Рекреаційна діяльність

. Сутність та важливість рекреаційної діяльності. Визначення рекреаційної системи. Функціональні підсистеми за видами рекреаційної діяльності. Принципи організації повноцінного рекреаційного середовища: інтегрування природних і штучних компонентів, екологічного зонування. Ландшафти інтенсивного і екстенсивного використання. Кількісні параметри оцінки природоохоронних заходів. Критерії естетичної цінності ландшафту. Види рекреації: пасивна, активна. Класифікація видів рекреаційної діяльності за: соціальними функціями й технологіями, характером організації, кількістю учасників, ознакою переміщення. Сезонність рекреації. Функціональні типи територіальних рекреаційних систем: лікувальні, оздоровчі, спортивні, пізнавальні, розважальні, сакральні, відновлювальні, виробничі. Природне і урбанізоване рекреаційне середовище. Властивості рекреаційних систем.

Основні соціальні функції рекреаційної діяльності. Форми рекреації: інклюзивна, щоденна, щотижнева, наприкінці робочого року. Компенсаторна і розширена рекреаційна діяльність. Функції рекреації. Керівництво Всесвітньої Ради з подорожей і туризму з питань розвитку туризму. Завдання Стратегії економічного і соціального розвитку України; Державної стратегії регіонального розвитку України.

Економічна ефективність рекреаційної діяльності. Економічний вплив

туризму: прямий дохід, витрати на інфраструктуру, підвищення цін, економічна залежність, сезонність. Соціально-культурний вплив: культурні конфлікти, соціально-культурні протиріччя. Ресурсний потенціал. Розподіл території України на три групи туристичних регіонів. Етапи формування ефективності використання ресурсного потенціалу туристичної галузі регіону.

Тема 3 Туризм та рекреація як соціальні явища. Курортологія

Передумови розвитку туристсько-рекреаційної діяльності. Етапи світового розвитку туризму. Індустрія туризму. Вплив туризму на світову економіку.

Класифікація видів туризму. Внутрішній та міжнародний туризм. За географічним принципом (внутрішній, міжнародний). Напрямки туристичних потоків. Мета поїздки (відпочинок, рекреація, науково-пізнавальна, екскурсійна, подія. Релігійно-паломницька, спортивна та ін.). Види туризму за способом пересування. Нетрадиційні види туризму. Туристичний продукт та його складові. Основні показники розвитку туризму. Класифікація туризму.

Джерело фінансування в туризмі. Засоби розміщення туристів. Кількість учасників (груповий, одиничний туризм). Тривалість перебування. Розташування туристичного місця. Інтенсивність туристичного потоку. Організаційна форма туризму. Основи функціонування туристичного ринку. Поняття туристичного ринку. Попит, пропозиція, ціна послуг. Турагенти і туроператори. Провідні міжнародні туроператори. Готельна індустрія Основні об'єкти розміщення. Класифікація готелів Заклади харчування туристів. Класифікація підприємств харчування. Екскурсійні послуги та туристичні маршрути. Транспортне забезпечення туризму. Класифікація транспортних подорожей. Класифікація транспортних засобів. Безпека туристів в подорожі. Страхування під час подорожі.

Основні розділи курортології: бальнеологія, бальнеотерапія, бальнеотехніка, грязелікування, медична кліматологія, кліматотерапія, курортографія. Завдання рекреаційної архітектури. Курортно-рекреаційна економіка. Збалансоване природокористування. Екологія людини

Класифікація та основні типи курортів. Історія становлення найвідоміших курортів світу. Особливості лікувально-оздоровчого туризму. Бальнеологічні, грязьові (пелоїдні), кліматичні курорти. Визначення клімату та погоди. Основні кліматичні чинники. Класифікація кліматів з погляду рекреаційної діяльності. Чинники кліматолікування: температура повітря, атмосферний тиск, вологість повітря, вітер. Ефективна температура. Завдання курортології. Основні визначення: курорт, лікувально-оздоровча місцевість, особливо цінні та унікальні природні ресурси, загальнопоширені лікувальні природні ресурси, медичний (бальнеологічний) висновок, курортна справа. Методи фізіотерапії. Бальнеотерапія. Кліматотерапія. Грязелікування. Методи кліматотерапії: геліотерапія, аероіонотерапія, морська аеротерапія, таласотерапія, мікрокліматотерапія, спелеотерапія. Водолікування (гідротерапія). Кінезотерапія. Іпотерапія. Ландшафтотерапія.

Тема 4. Структура і класифікація рекреаційних ресурсів

Природні й антропогенні (технологічні, суспільні, подієві) рекреаційно-туристичні ресурси.. Кількісні та якісні характеристики рекреаційно-туристичних ресурсів. Природні рекреаційно-туристичні ресурси 1го порядку-

кліматотерапевтичні, водні, бальнеологічні і ландшафтні складові, 2-го порядку - орографічні, лісові та флоро-фауністичні або біотичні складники. Особливості, характеристики та приклади по країнах. Сезонність рекреації.

Суспільні рекреаційні ресурси: археологічні, архітектурні, культурологічні, паркові, техногенні. Кількісні та якісні характеристики, приклади по країнах

Подієві рекреаційно-туристичні ресурси: громадські, мистецькі, спортивні, політико-економічні, культурно-історичні, релігійні, характеристики й приклади по країнах.

Технологічні рекреаційно-туристичні ресурси, їх необхідність та значення. Таксономічна ієрархія туристичних територій. Системи розселення. Форми, типи і види розселення. Види рекреаційних систем: урбанізовані, рекреаційно-урбанізовані, неурбанізовані. Форми рекреаційного розселення: дисперсна, моноцентрична. Особливості екосистем розселення. Територіальна рекреаційна система. Склад біосоціальної системи. Загальне навантаження і загальне рекреаційне навантаження

на систему, індекс рекреаційного навантаження. Пороги задоволення рекреаційних потреб. Граничний підхід для визначення моделі рекреації. Шість гіпотез перспективного відпочинку.

Визначення рекреаційної цінності лісів. Характеристика території України за розподілом рекреаційних ресурсів. Гірсько-рекреаційні ресурси Карпат і Кримських гір. Характеристика кліматичних зон, їх класифікація відповідно до потреб курортного кліматолікування: відносно сприятливі, сприятливі, достатньо сприятливі. Водні ресурси України.

Ресурси оздоровчо-лікувального туризму. Класифікація лікувальних чинників. Природні лікувальні чинники: природно-кліматичні, санітарно-гігієнічні, естетичні. Класифікація лікувальних фізичних чинників: за фізичною природою і походженням; за формами перетворення енергії чинника на первинні фізико-хімічні процеси; за способом впливу на організм; за особливостями відповідних реакцій організму). Лікувальні методи.

Методи оцінки рекреаційного потенціалу території. Ресурси спеціалізованого та багатоцільового використання. Поняття природного рекреаційного потенціалу. Процедура оцінювання природних ресурсів. Методика оцінки природного рекреаційного потенціалу. Формула оцінки потенціалів окремих родовищ природних рекреаційних ресурсів. Формула оцінки потенціалів кліматолікування. Сумарна рекреаційна ємкість туристичних угідь. Натуральні показники оцінки рекреаційно-природного потенціалу. Показники, що використовуються для рекреаційного районування території. Розвиток концепцій економічної оцінки природних ресурсів. Стійкість природного середовища проти рекреаційних навантажень. Загальне, стадійне, одночасне навантаження.

Принцип запобігання у міжнародному екологічному праві. Природоохоронний статус видів за визначенням Червоної книги України. Категорії за природоохоронним статусом згідно з МСОП (Міжнародним союзом охорони природи). Зелена книга України. Основні положення Закону України "Про природно-заповідний фонд". Найвідоміші заповідники та національні природні парки України.

Правове регулювання природоохоронної діяльності в Україні Природні

рекреаційні ресурси. Класифікація об'єктів природної спадщини відповідно до Конвенції про охорону всесвітньої культурної й природної спадщини. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду України. Режим охоронних зон. Національна екологічна мережа. Правові основи природоохоронної діяльності в Україні. Міжнародні конвенції із захисту навколишнього природного середовища.

Змістовий модуль 2. Рекреаційне районування світу

Тема 5 *Головні підходи та принципи районування відповідно до вимог рекреації.* Основні районоутворюючі фактори у міжнародному туризмі. Ресурси першого порядку: погодно-кліматичні, водні, ландшафтні. Ресурси другого порядку: флоро-фауністичні, геологічні, геоморфолого-орфографічні. Погодно-кліматичні комплекси світу. Характеристика ландшафтних ресурсів світу. Мегаструктури "узбережжя теплих морів". Водні і лісові ресурси регіонів світу. Види суспільно-історичних ресурсів. Визначення культурно-інформаційної системи.

Досвід функціонування світових рекреаційних комплексів Характеристика міжнародних туристичних потоків. Найпривабливіші Країни на ринку міжнародного туризму. Рекреаційно-туристичні райони за регіонами світу. Характеристика найвідоміших лікувально-оздоровчих курортів за країнами світу. Європейська класифікація лікувальних ресурсів. Діяльність Європейської Асоціації курортів. Сучасні тенденції у розвитку курортного господарства світу. Правовий режим природних рекреаційних територій..

Міжнародний досвід планування туристичних рекреаційних комплексів Цикли рекреаційної діяльності. Елементарне рекреаційне заняття. Тип рекреаційної діяльності як угруповання елементарних рекреаційних занять. Життєвий цикл рекреаційної діяльності. Суспільно необхідний рекреаційний час. Основні підходи до розрахунку допустимого рекреаційного навантаження на природні території.

Тема 6 *Рекреаційне районування України.*

Особливості формування та розвитку регіональних туристично-рекреаційних комплексів . Історичний розвиток медичних рекреаційних ресурсів Розвиток санаторно-курортної справи в Україні. Основні види ресурсів для організації курортного лікування. Рекреаційні райони України. Курортно-рекреаційні заклади. Зони округу санітарної (гірничо- санітарної) охорони. Управління у сфері діяльності курортів. Типи курортів України: бальнеологічні, грязьові, кліматичні, змішаного типу, з унікальними природними факторами. Курорти державного та місцевого значення. Медичний профіль (спеціалізація курортів).

Законодавчі основи рекреаційної діяльності в Україні Нормативи впливу на навколишнє середовище. Екологічна квота. Рекреаційне навантаження. Рекреаційна ємність. Рекреаційний потенціал. Рекреаційний кадастр. Основні підходи до встановлення норм. Нормативно- правові документи, що регулюють використання рекреаційних ресурсів в Україні. Основні стандарти для сфери туризму

Основні туристичні райони України та їх характеристика Курорти Південного берегу Криму. Курорти півдня України. Курорти Українського Полісся, Західного Поділля, Придніпров'я. Офіційний перелік населених пунктів, віднесених до курортних

Тема 7 *Туристичні регіони світу*

Туристичні регіони згідно підходів, запропонованих Світовою Туристичною Організацією, у межах яких виокремлено окремі субрегіони (райони): Американський, у складі Північної, Центральної, Південної Америки та Карибського басейну, Європейський (Південна, Західна, Північна та Центральна і Східна Європа), Африканський (Північна, Західна, Центральна, Східна та Південна Африка), Азійсько-Тихоокеанський, у складі Північно-Східної, Південної, Південно-Східної Азії та Океанії, куди також належать Австралія та Нова Зеландія. Окремим регіоном світового туризму є Близькосхідний, до якого належать країни арабського світу у Північній Африці та на Близькому Сході. Обсяг туристів і доходів від туризму за регіонами. Характеристики тур регіонів світу.

Проблеми та перспективи туристсько-рекреаційної діяльності в світі. Вплив соціальних, демографічних, політичних та інших факторів на світовий туристичний ринок. Чинники, що стримують розвиток світового туризму. Прогнози розвитку світового туризму та перспективи освоєння нових туристсько-рекреаційних ресурсів.

3. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми/розділу дисципліни	Форми організації навчання в годинах				Усього
		Лекції	Практичні заняття	Семинарські заняття	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи рекреаційно-туристичних ресурсів						
1.	Предмет, метод і поняттєво-термінологічний апарат курсу. Рекреалогія.	2		1	5	8
2.	Рекреаційна система. Рекреаційна діяльність	2		1	7	10
3.	Туризм та рекреація як соціальні явища. Курортологія.	2		2	6	10
4.	Структура і класифікація рекреаційних ресурсів	4		4	4	12
Разом за модулем 1		10		8	22	40
Змістовий модуль 2. Характеристика рекреаційних регіонів світу						
5.	Головні підходи та принципи рекреаційного районування	2			8	10
6.	Туристсько-рекреаційні ресурси регіонів світу	6	2	4	18	30
7.	Туристсько-рекреаційні ресурси України	2	2		6	10
Разом за модулем 2		12	4	4	32	50
Усього		20	4	12	54	90

Тематичний план лекцій

№ з/п	Назва теми лекції	Кількість годин	Форма проведення (оглядова, проблемна та ін.)	Завдання для студентів до лекції
1.	Предмет, метод і поняттєво-термінологічний апарат курсу. Рекреалогія.	3	оглядова	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми
2.	Рекреаційна система. Рекреаційна діяльність	3	тематична, проблемна	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми

3.	Туризм та рекреація як соціальні явища. Курортологія.	2	тематична	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми
4.	Структура і класифікація рекреаційних ресурсів	4	тематична	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми
5.	Головні підходи та принципи рекреаційного районування	2	тематична	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми
6	Туристсько-рекреаційні ресурси регіонів світу	4	оглядова, тематична	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми
7	Туристсько-рекреаційні ресурси України	2	тематична, проблемна	Вивчення конспекту лекцій та допоміжної літератури з теми

Тематичний план практичних/семінарських занять

№ з/п	Назва теми заняття	Кількість годин	Форма проведення
1.	Предмет, метод і поняттєво-термінологічний апарат курсу. Туризм та рекреація як соціальні явища. Курортологія. Рекреаологія.	2	Семінар. Доповіді студентів. Колективне обговорення
2.	Структура і класифікація рекреаційних ресурсів Туристсько-рекреаційні ресурси України	2	Семінар. Доповіді студентів. Колективне обговорення
3.	Туристсько-рекреаційні ресурси регіонів світу	8	Семінар. Доповіді студентів. Колективне обговорення Розрахункові завдання Написання висновків
4.	Туристсько-рекреаційні ресурси регіонів світу	4	Розрахункові завдання, побудова картограм, графіків, Написання висновків

4. Методичні рекомендації до проведення семінарських і практичних занять.

Заняття №1 (семінар).

Предмет, метод і поняттєво-термінологічний апарат курсу. Рекреалогія. Рекреаційна система. Рекреаційна діяльність.

1. Предмет і об'єкт вивчення рекреалогії та рекреаційної географії
2. Основні поняття курсу «Рекреаційні ресурси» (відпочинок, вільний час, рекреація, туризм та ін.)
3. Методи дослідження рекреаційної географії
4. Зв'язок рекреалогії та рекреаційної географії з іншими науками
5. Рекреаційне природокористування. ТРК (територіально-рекреаційний комплекс)
6. Рекреаційні потреби індивіда та суспільства
7. Класифікація рекреаційної діяльності
8. Територіальні рекреаційні системи: їх складові та функції

Література:

Покоłodна М.М. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. Харків: Харківська національна академія міського господарства, 2012. 275 с.

https://tourlib.net/books_ukr/pokolodna-rg.pdf

Масляк П.О. Рекреаційна географія. Навчальний посібник. - К.: Знання, 2008. - 343 с. https://tourlib.net/books_ukr/maslyak-rekr.htm

Запитання для самоперевірки:

Заняття № 2 (практикум).

Рекреаційно-туристичний потенціал території. Туристсько-рекреаційні ресурси України

Завдання . Охарактеризувати та дати оцінку рекреаційно-туристичним ресурсам області України за вибором. Основні туристичні ресурси вказати на контурній карті області (або в google maps).

За Любіцевою О. О. *рекреаційно-туристичний потенціал* є сукупною продуктивністю розвіданих природних ресурсів та культурних цінностей території, які можуть бути мобілізовані, використані з рекреаційною метою: з метою лікування, відпочинку, туризму.

Характеристику ресурсів проводити за наступним планом:

I. Туристсько-рекреаційні ресурси природного походження:

- 1.1. Природно-кліматичні ресурси
- 1.2. Водні ресурси (для рекреації, пляжно-курортного відпочинку, рибальства, дайвінгу тощо).
- 1.3. Орографічні ресурси (гірські системи та гірськолижні курорти)
- 1.4. Геоморфологічні об'єкти (карстові печери, відслонення гірських порід).
- 1.5. Біологічні ресурси (національні парки, рослинний і тваринний світ).
- 1.6. Ландшафти (каньйони, водоспади, провалля, кратери вулканів тощо).
- 1.7. Бальнеологічні ресурси
- 1.8. Загальна екологічна ситуація

II. Суспільні туристичні ресурси:

- 2.1. Археологічні, історико-культурні пам'ятки
- 2.2. Заклади культури і мистецтва (музеї, театри, зоопарки).
- 2.3. Торговельно-розважальні центри, парки культури та відпочинку.
- 2.4. Нестандартна архітектура та пам'ятники.
- 2.5. Цвинтарі та місця масової загибелі людей як об'єкти «меморіального» туризму.
- 2.6. Технічні споруди, об'єкти індустріального туризму.
- 2.7. Центри паломництва віруючих як об'єкти релігійного туризму.

III. Події туристичні ресурси

- 3.1. Наукові конференції, політичні та економічні форуми
- 3.2. Карнавали, театралізовані шоу, національні свята, гастрономічні фестивалі, аукціони, покази мод, виставки.
- 3.3. Спортивні змагання та фестивалі.
- 3.4. Музичні конкурси, кінофестивалі, фольклорні обряди.

Оцінку рекреаційним ресурсам проводили за такою бальною шкалою:

- 0 – відсутній ресурс;
- 1 – місцевого значення;
- 2 – обласного значення;
- 3 – регіонального значення;
- 4 - державного значення;
- 5 – світового значення.

Заняття № 3 (практикум).

Рекреаційно-туристичний потенціал Європейського туристичного регіону

Завдання. Ознайомитися з видами туристсько-рекреаційних ресурсів, виявити особливості їх зосередження в країнах та окремих районах Європейського туристичного регіону, специфіку їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності. Головні і провідні ресурси, що використовуються позначити на карті (google maps, <https://www.datawrapper.de...>).

Виконується індивідуально (вид ресурсу на вибір) за наступним планом:

1. Описати один із видів туристсько-рекреаційних ресурсів.

2. Навести приклади їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країн Європейського туристичного регіону.
3. Виявити проблеми та визначити перспективи використання даного виду туристсько-рекреаційних ресурсів в туристичній та рекреаційній діяльності.
4. Оформити у вигляді текстового файлу або презентації.

Варіанти для вибору характеристики рекреаційних ресурсів:

I Туристсько-рекреаційні ресурси природного походження:

- 1.1. Природно-кліматичні ресурси
- 1.2. Водні ресурси (для рекреації, пляжно-курортного відпочинку, рибальства, дайвінгу тощо).
- 1.3. Орографічні ресурси (гірські системи та гірськолижні курорти)
- 1.4. Геоморфологічні об'єкти (карстові печери, відслонення гірських порід).
- 1.5. Біологічні ресурси (національні парки, рослинний і тваринний світ).
- 1.6. Ландшафти (каньйони, водоспади, провалля, кратери вулканів тощо).
- 1.7. Бальнеологічні ресурси

II. Суспільні туристичні ресурси:

- 2.1. Археологічні, історико-культурні пам'ятки
- 2.2. Заклади культури і мистецтва (музеї, театри, зоопарки).
- 2.3. Торговельно-розважальні центри, парки культури та відпочинку.
- 2.4. Нестандартна архітектура та пам'ятники.
- 2.5. Цвинтарі та місця масової загибелі людей як об'єкти «меморіального» туризму.
- 2.6. Технічні споруди, об'єкти індустріального туризму.
- 2.7. Центри паломництва віруючих як об'єкти релігійного туризму.

III. Подієві туристичні ресурси

- 3.1. Наукові конференції, політичні та економічні форуми
- 3.2. Карнавали, театралізовані шоу, національні свята, гастрономічні фестивалі, аукціони, покази мод, виставки.
- 3.3. Спортивні змагання та фестивалі.
- 3.4. Музичні конкурси, кінофестивалі, фольклорні обряди.

Література:

1. . Іванунік В.О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів : навч. посібник / В. О. Іванунік. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. - 84 с.
2. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
3. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
4. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
5. Стафійчук В. Рекреалогія: Навчальний посібник. — К., 2006, 2008.

6. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Заняття № 4 (семінар).

Рекреаційні ресурси Європейського туристичного регіону.

Питання до семінару:

1. Характеристика рекреаційних ресурсів Південноєвропейського туристичного району
2. Характеристика рекреаційних ресурсів Північноєвропейського туристичного району
3. Характеристика рекреаційних ресурсів Західноєвропейського туристичного району
4. Характеристика рекреаційних ресурсів Центральноєвропейського туристичного району
5. Характеристика рекреаційних ресурсів Східноєвропейського туристичного району
6. Характеристика рекреаційних ресурсів провідної країни регіону (одна з країн за вибором - Франція, Італія, Іспанія, Туреччина, Велика Британія, Австрія, Польща, Угорщина, Росія).

Питання семінару треба розкрити за наступним планом - склад району; економіко-географічне положення, характеристика природних, суспільних та подієвих ресурсів, використання рекреаційного потенціалу території, проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного регіону (країни).

Література:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
2. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Заняття № 5 (семінар).

Рекреаційні ресурси Американського туристичного регіону.

1. Характеристика рекреаційних ресурсів Південноамериканського туристичного району
2. Характеристика рекреаційних ресурсів Північноамериканського туристичного району

3. Характеристика рекреаційних ресурсів Центральноамериканського туристичного району
4. Характеристика рекреаційних ресурсів країн Карибського басейну
5. Характеристика рекреаційних ресурсів провідної країни регіону (одна з країн за вибором – США, Канада, Мексика, Чілі, Перу, Бразилія, Аргентина, Куба).

Питання семінару треба розкрити за наступним планом - склад району; економіко-географічне положення, характеристика природних, суспільних та подієвих ресурсів, використання рекреаційного потенціалу території, проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного регіону (країни).

Література:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
2. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Заняття № 6 (практикум).

Рекреаційно-туристичний потенціал Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону

Завдання. Ознайомитися з видами туристсько-рекреаційних ресурсів, виявити особливості їх зосередження в країнах та окремих районах Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону, специфіку їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності. Головні і провідні ресурси, що використовуються позначити на карті (google maps, <https://www.datawrapper.de...>).

Виконується індивідуально (вид ресурсу на вибір) за наступним планом:

5. Описати один із видів туристсько-рекреаційних ресурсів.
6. Навести приклади їх використання в туристсько-рекреаційній діяльності країн Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону.
7. Виявити проблеми та визначити перспективи використання даного виду туристсько-рекреаційних ресурсів в туристичній та рекреаційній діяльності.
8. Оформити у вигляді текстового файлу або презентації.

Варіанти для вибору характеристики рекреаційних ресурсів:

I Туристсько-рекреаційні ресурси природного походження:

- 1.1. Природно-кліматичні ресурси
- 1.2. Водні ресурси (для рекреації, пляжно-курортного відпочинку, рибальства, дайвінгу тощо).
- 1.3. Орографічні ресурси (гірські системи та гірськолижні курорти)
- 1.4. Геоморфологічні об'єкти (карстові печери, відслонення гірських порід).

- 1.5. Біологічні ресурси (національні парки, рослинний і тваринний світ).
- 1.6. Ландшафти (каньйони, водоспади, провалля, кратери вулканів тощо).
- 1.7. Бальнеологічні ресурси

II. Суспільні туристичні ресурси:

- 2.1. Археологічні, історико-культурні пам'ятки
- 2.2. Заклади культури і мистецтва (музеї, театри, зоопарки).
- 2.3. Торговельно-розважальні центри, парки культури та відпочинку.
- 2.4. Нестандартна архітектура та пам'ятники.
- 2.5. Цвинтарі та місця масової загибелі людей як об'єкти «меморіального»

туризму.

- 2.6. Технічні споруди, об'єкти індустріального туризму.
- 2.7. Центри паломництва віруючих як об'єкти релігійного туризму.

III. Події туристичні ресурси

- 3.1. Наукові конференції, політичні та економічні форуми
- 3.2. Карнавали, театралізовані шоу, національні свята, гастрономічні фестивалі, аукціони, покази мод, виставки.
- 3.3. Спортивні змагання та фестивалі.
- 3.4. Музичні конкурси, кінофестивалі, фольклорні обряди.

Література:

1. . Іванунік В.О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів : навч. посібник / В. О. Іванунік. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. - 84 с.
2. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
3. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
4. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
5. Стафійчук В. Рекреалогія: Навчальний посібник. — К., 2006, 2008.
6. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Заняття № 7 (семінар).

Рекреаційні ресурси Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону.

Питання до семінару:

1. Характеристика рекреаційних ресурсів Південноазійського туристичного району
2. Характеристика рекреаційних ресурсів туристичного району Північно-Східна Азія
3. Характеристика рекреаційних ресурсів туристичного району Південно-Східна Азія
4. Характеристика рекреаційних ресурсів туристичного району Океанія

5. Характеристика рекреаційних ресурсів Австралії та Нової Зеландії
6. Характеристика рекреаційних ресурсів провідної країни регіону (одна з країн за вибором – Китай, Японія, Індія, Філіппіни, Індонезія, Тайланд, Непал,).

Питання семінару треба розкрити за наступним планом - склад району; економіко-географічне положення, характеристика природних, суспільних та подієвих ресурсів, використання рекреаційного потенціалу території, проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного регіону (країни).

Література:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
2. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Заняття № 8 (семінар).

Рекреаційні ресурси Близькосхідного та Африканського туристичних регіонів.

Питання до семінару:

1. Характеристика рекреаційних ресурсів Близькосхідного туристичного району
2. Характеристика рекреаційних ресурсів Північноафриканського туристичного району
3. Характеристика рекреаційних ресурсів Східноафриканського туристичного району
4. Характеристика рекреаційних ресурсів Південноафриканського туристичного району
5. Характеристика рекреаційних ресурсів Західноафриканського туристичного району
6. Характеристика рекреаційних ресурсів Центральноафриканського туристичного району
7. Характеристика рекреаційних ресурсів провідної країни регіону (одна з країн за вибором – Єгипет, ПАР, ОАЕ, Туніс, Кенія, Сейшели).

Питання семінару треба розкрити за наступним планом - склад району; економіко-географічне положення, характеристика природних, суспільних та подієвих ресурсів, використання рекреаційного потенціалу території, проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного регіону (країни).

Література:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.

2. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
3. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
4. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

5. Засоби діагностики успішності навчання

1. *Види контролю/* Оцінювання якості знань студентів здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виконання практичних завдань, виступів на семінарських заняттях, контролю засвоєння навчального матеріалу, правильності виконання самостійних завдань.

2. *Форми контролю.* Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю: усна відповідь; доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; виконання практичних завдань, письмові завдання (тестові, контрольні роботи); самостійне опрацювання тем; систематичність роботи на семінарських та практичних заняттях, активність під час обговорення питань; підготовка тез доповіді на студентську науково - практичну конференцію або виконання індивідуального науково-дослідного (практичного) завдання. Критеріями оцінювання є: при усних відповідях: повнота ро риття питання; логіка викладання матеріалу, культура мови; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики; при виконанні письмових завдань: повнота ро риття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи. Максимальна оцінка знань студента під час навчальних занять за кожну тему, виконанні завдань для самостійної роботи, підготовці індивідуальних робіт – 4 бали. Максимальна оцінка студента за підготовку тез доповіді та участь у студентській науково-практичній конференції або виконання індивідуального науково-дослідного (практичного) завдання – 10 балів. До модульних контрольних робіт (МКР) допускаються всі студенти незалежно від результатів поточного контролю. Дві МКР передбачено за результатами вивчення тем розділу 1 і розділу 2. Для проведення модульного контролю розроблено модульні контрольні завдання. Варіанти завдань для модульного контролю є рівнозначні за трудомісткістю. За виконання завдань модульного контролю студент отримує контрольну модульну оцінку, максимальна кількість балів якої складає 5. Студент, який не з'явився на модульний контроль (незалежно від причини), має право один раз повторно пройти модульний контроль у визначені викладачем терміни під час поточних консультацій. Проведення підсумкового контролю успішності навчання здійснюється у формі усного заліку, за який студент може

отримати максимально 40 балів. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів поточного і модульного контролю (максимум 60 балів) та результатів усного заліку (максимум 40 балів). У випадку отримання менше 60 балів за результатами загального підсумкового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Критерії оцінювання знань здобувачів

Поточне тестування та самостійна робота									Іспит	Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2						
T1-2	T3	T4	МКР	T5	T6	T7	МКР	індз	40	100
6	6	8	5	6	8	6	5	10		

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Значення оцінки
90-100	Здобувач вищої освіти вміє цілком самостійно засвоїти інформацію з різних джерел, логічно та творчо викласти її, застосовуючи соціально-економічну й географічну термінологію; ґрунтовно висловлюватися та дискутувати на відповідні теми, запропоновувати проблемне питання або задачу для розгляду та вирішити їх; застосовувати набуті знання для вирішення життєвих ситуацій.
74-89	Здобувач вищої освіти може самостійно, логічно висвітлити окреме питання в межах курсу; зіставляти, систематизувати інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, складати структурно-логічні схеми, таблиці, графіки, картограми; користуватися самостійно додатковими джерелами географічної інформації, формулювати та аргументувати власну точку зору.
60-73	Здобувач вищої освіти може самостійно відтворити певну частину навчального матеріалу теми, здатний відтворити визначення основних понять курсу відповідно до тексту підручника або пояснити їх на прикладах, за допомогою зовнішніх джерел може вирішити прості завдання, вміє користуватися під час відповіді графіками, схемами, картами, таблицями та ін.
35-59	Здобувач вищої освіти може усно відтворити окремі частини географічних процесів (відповідь з простих речень, правильне застосування економічних термінів).

0-34	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, розпізнає одне з кількох запропонованих явищ, понять побутового рівня, відтворює деякі факти економічного змісту.
------	--

1. Самостійна робота.

Написання індивідуально-дослідного завдання

Виконується студентами протягом семестру. Індивідуальна робота передбачає підготовку реферату обсягом до 20-ти сторінок тексту, або презентації (не менше 25 слайдів), або контенту, розміщеному в інтернеті на власних блогерських платформах за наступними темами:

1. Предмет, об'єкт та методи дослідження курсу «Рекреаційні ресурси світу»
2. Місце дисципліни «Рекреаційні ресурси світу» у системі наук, її теоретичне і практичне значення.
3. Поняття про рекреаційні потреби населення.
4. Поняття про рекреаційний потенціал території.
5. Фактори, що обмежують розвиток рекреаційної діяльності на території.
6. Природні рекреаційно-туристські ресурси.
7. Історико-культурні рекреаційно-туристські ресурси.
8. Інфраструктурні рекреаційно-туристські ресурси.
9. Принципи і ознаки рекреаційно-туристського районування території.
10. Сутність поняття «туризм». Класифікація видів туризму.
11. Методи оцінки рекреаційних ресурсів території.
12. Статистика міжнародного туризму.
13. Транспорт як ресурс міжнародного туризму. Види туристичного транспорту.
14. Туристична типологія країн світу. Загальна характеристика.
15. Розвинені туристичні країни світу.
16. Нові туристичні країни світу.
17. Країни світу, туристична галузь яких на стадії реформування.
18. Туристична спеціалізація малих острівних країн світу.
19. Країни світу, туристичний ринок яких на стадії формування.
20. Основні бальнеологічні курорти світу і України.
21. Основні морські курорти світу і України.
22. Основні гірськолижні курорти світу та України.
23. Географія спортивного міжнародного туризму.
24. Світові центри релігійного туризму.
25. Види ресурсів подієвого туризму.
26. Ресурси круїзного туризму.
27. Ресурси екологічного туризму.
28. Рекреаційно-туристські ресурси та районування Європейського макрорайону.
29. Рекреаційно-туристські ресурси та районування Азіатського макрорайону.
30. Рекреаційно-туристські ресурси та районування макрорайону Америки.
31. Рекреаційно-туристські ресурси та районування Близькосхідного макрорайону.

32. Рекреаційно-туристські ресурси та районування макрорайону Австралії та Океанії.
33. Рекреаційно-туристські ресурси та районування Африканського макрорайону.
34. Рекреаційно-туристські ресурси та районування Антарктичного макрорайону.
35. Критерії виділення об'єктів до переліку Всесвітнього надбання ЮНЕСКО.
36. Об'єкти Всесвітнього надбання в межах ресурсно-туристських макрорайонів.
37. Об'єкти Всесвітнього надбання Європейського макрорайону.
38. Актуальні та потенційні об'єкти Всесвітнього надбання України.

7. Форма підсумкового контролю успішності навчання – *іспит*

Питання до іспиту

1. Поняття рекреації, відпочинку, дозвілля, туризму.
2. Предмет і методи рекреаційної географії
3. Рекреалогія як наука. Концепції рекреалогії
4. Курортологія як наука
5. Рекреаційні потреби населення
6. Рекреаційні ресурси поняття й оцінка
7. Рекреаційно територіальні системи
8. Характеристика суб'єктів туризму
9. Поняття туристичний продукт. Індустрія туризму
10. Класифікація видів рекреації
11. Бальнеотерапія. Грязелікування.
12. Ландшафтотерапія. Кліматотерапія.
13. Функціональні типи територіальних рекреаційних систем
14. Структура рекреаційної території. Рекреаційне навантаження
15. Рекреаційний та оздоровчий туризм – сутність та провідні країни
16. Спортивний (екстремальний) туризм – сутність та провідні країни
17. Релігійний, паломницький туризм – сутність та провідні країни
18. Науково-пізнавальний туризм – сутність та провідні країни
19. Види рекреаційно-туристичних ресурсів
20. Зміст і характеристика природних туристичних ресурсів
21. Природні рекреаційні ресурси 1-го порядку, зміст і приклади по країнах
22. Природні рекреаційні ресурси 2-го порядку, зміст і приклади по країнах
23. Зміст і характеристика суспільних рекреаційних ресурсів
24. Зміст і характеристика подієвих рекреаційних ресурсів
25. Зміст і характеристика технологічних рекреаційних ресурсів
26. Поняття рекреаційно-туристичного ринку
27. Туроператорська і тур агентська діяльність
28. Туристичні регіони світу за класифікацією ВТО, загальна характеристика
29. Характеристика рекреаційних ресурсів Американського тур регіону
30. Характеристика рекреаційних ресурсів Північно-Американського тур регіону
31. Характеристика рекреаційних ресурсів Центрально-Американського тур регіону
32. Характеристика рекреаційних ресурсів Південної Америки

33. Характеристика рекреаційних ресурсів країн Карибського басейну
34. Характеристика рекреаційних ресурсів Європейського тур регіону
35. Характеристика рекреаційних ресурсів Південноєвропейського тур регіону
36. Характеристика рекреаційних ресурсів Західноєвропейського тур регіону
37. Характеристика рекреаційних ресурсів Північноєвропейського тур регіону
38. Характеристика рекреаційних ресурсів Центральної та Східної Європи
39. Характеристика рекреаційних ресурсів України
40. Характеристика рекреаційних ресурсів Африканського тур регіону
41. Характеристика рекреаційних ресурсів Північноафриканського тур регіону
42. Характеристика рекреаційних ресурсів Західноафриканського тур регіону
43. Характеристика рекреаційних ресурсів Центральноафриканського тур регіону
44. Характеристика рекреаційних ресурсів Східноафриканського тур регіону
45. Характеристика рекреаційних ресурсів Південної Африки
46. Характеристика рекреаційних ресурсів Азійсько-Тихоокеанського тур регіону
47. Характеристика рекреаційних ресурсів країн Північно-Східної Азії
Характеристика рекреаційних ресурсів країн Південної Азії
48. Характеристика рекреаційних ресурсів країн Південно-Східної Азії
49. Характеристика рекреаційних ресурсів Океанії
50. Характеристика рекреаційних ресурсів Близькосхідного тур регіону
51. Рекреаційне природокористування, раціональне природокористування

8. Інформаційні джерела для вивчення дисципліни

Базова:

1. Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. Рекреаційні ресурси світу: Підручник.- К.: "Кондор", 2009. - 465 с.
2. Іванунік В.О. Концепції оцінки рекреаційно-туристичних ресурсів : навч. посібник / В. О. Іванунік. - Чернівці : Чернівецький національний університет, 2011. - 84 с.
3. Некос С. В. Курс лекцій та методичні рекомендації до практичних робіт з курсу «Географія туризму» / С. В. Некос ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Харків : ХНПУ, 2016. – 43 с.
4. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму : навч. Посібн /І. В.Смаль. - Ніжин: Вид. НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2004. - 264 с.
5. Стафійчук В. Рекреалогія: Навчальний посібник. — К., 2006, 2008.
6. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навчальний посібник / Н. В. Фоменко. - К. : Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.

Додаткова:

1. Веклич О. Урахування природного капіталу як базового компонента економічного розвитку України / О. Веклич, Т. Яхеєва // Економіка України. - 2004. - № 12. - С. 17.

2. Географія та туризм: Матеріали IV Всеукраїнської науковопрактичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (26 лютого 2021 р., м. Харків) / за заг. ред. Лоцмана П. І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2021. – 295 с.
3. Гудзевич А. В. Рекреаційно-туристичний потенціал Південно-східного Поділля / А. В. Гудзевич, Є. В. Любченко // Туристично-краєзнавчі дослідження - К. : ЧП Кармаліта, 1999. - Вип. 2. - С. 237-248.
4. Гулич О. І. Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій: питання теорії і практики : монографія / О. І. Гулич. - Львів : ІРД НАН України, 2007. - 208 с.
5. Дмитриевский Ю. Д. Туристські райони світу : навчальний посібник / Ю. Д. Дмитриевский. - Смоленськ : СГУ, 2000.
6. Исаева Ю. В. Досуговая педагогіка : учебн. пособ. / Ю. В. Исаева. - М. : Флинта, НОУ ВПО "МПСИ", 2010. — 200 с.
7. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк. — Чернівці : Зелена Буковина, 2003. — 324 с.
8. Муромцева Ю.І. Соціально-демографічні чинники розвитку туризму на Харківщині. Збірник наукових праць. Серія "Історія та географія"/Харк. нац. пед. унт-т ім. Г.С. Сковороди.-Харків: Колегіум, 2019.- Вип. 56.- с.110-116.

Інформаційні ресурси

1. Світовий банк [http:// web.worldbank.org](http://web.worldbank.org)
2. Мінеральні ресурси України <https://minerals-ua.info/>
3. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України <https://mepg.gov.ua/>
4. Організація Об'єднаних Націй [http:// www.un.org](http://www.un.org)
5. Світова книга фактів <http://www.cia.gov/cia/publitions/factbook/docs/>
6. Все о туризме. Туристическая библиотека. – <http://tourlib.net/>
7. Державна служба туризму та курортів. – [www. tourism.gov.ua](http://www.tourism.gov.ua).
8. Всесвітня туристична організація. - [www. tourism.gov.ua](http://www.tourism.gov.ua).
9. Державна служба статистики України. - <http://ukrstat.gov.ua>

11.Словник термінів, категорій та понять.

Анклав – це простір історично тимчасового домінування однієї з СКС в рамках іншого соціокультурного утворення. Генезис формування анклавів багатообразний і багато в чому залежить від конкретних особливостей динаміки СКС.

Апарт-готель – готель, номери в якому складаються з апартаментів.

Безмитне ввезення – пропуск для перевезення через митний кордон країни без оподаткування їх ввізним митом.

Берегове обслуговування – сукупність послуг (наприклад: екскурсій), що надаються учаснику круїзу в портах заходу круїзного судна в період його стоянки.

Блок-чартер – оренда певної частини повітряного судна на один або декілька регулярних рейсів.

Бронювання готельних послуг на договірних умовах – вид довготривалої співпраці та партнерських відносин засобу розміщення з туроператорами, турагентами, корпоративними клієнтами на основі укладання взаємовигідних договорів, пов'язаних з поняттями «продаж за запитом» і «вільний продаж».

Вакантний соціокультурний простір – це тип простору, що зустрічається на ранніх стадіях освоєння, який характеризується або ненаселеністю територій, або базисним рівнем розвитку місцевого населення і відповідним рівнем освоєння територій.

Ваучер – документ, виданий туристичною або транспортною фірмою на підтвердження того, що турист оплатив конкретні види послуг: проживання в готелі, харчування, екскурсійне обслуговування, проїзд на транспорті і т.д. і є підставою для отримання цього обслуговування.

Високий сезон – період найбільшої активності в туризмі, найпопулярніший час року для подорожей; період найбільш високих тарифів на туристичні послуги. Високий сезон не завжди збігається з порами року. Одна з важливих характеристик високого сезону – великі штрафних санкції за ануляцію (скасування) туру.

Віза – спеціальний дозвіл від іноземного уряду на в'їзд, виїзд, проживання або проїзд через територію даної держави.

Вільний час – це частина позаробочого часу, не пов'язана із задоволенням природних потреб і вимушеною для виконання діяльністю нетрудового характеру (наприклад, переміщення в просторі).

Внутрішня буферна зона СКС – це якісно своєрідна частина соціокультурного простору СКС. Завжди розташована уздовж межі з іншими соціокультурними утвореннями. Внутрішня буферна зона призначена для захисту хоумленда СКС від безпосередніх контактів з іншими СКС, їх агресії. Може бути сусідами як із зовнішньою соціокультурною буферною зоною, так і з внутрішньою буферною зоною сусідньої СКС. Організація внутрішньої буферної зони відрізняється багатьма специфічними рисами, залежними від конкретного процесу еволюції СКС, до якої вона належить.

Гід – провідник-професіонал, що показує туристам визначні місця міста або місцевості.

Д'юті Фрі (duty free) – система безмитної торгівлі в аеропортах, на бортах літаків, поромах і інших транспортних засобів, або в окремих місцях відвідування іноземців (як правило, сигарети, вино, парфумерія і сувеніри).

Дайвінг – підводне плавання з аквалангом.

Дорожній чек – банківський платіжний засіб, який можна обміняти на готівку в тій валюті, в якій він виписаний, або на еквівалентну суму в іноземній валюті за діючим курсом. Банки, що видають дорожні чеки, гарантують повне повернення грошей у випадку втрати цих чеків в результаті крадіжки, знищення і т.п.

Еволюція СКС – це процес зміни СКС шляхом реалізації її внутрішнього потенціалу із урахуванням зовнішніх чинників.

Етап – це історично значущий відрізок часу в еволюції СКС, в рамках якого проводяться принципи і чітко визначені перетворення, пов'язані з освоєнням простору СКС. Підсумком етапу є якісно нова організація СКС.

Ємкість соціокультурного простору – це характеристика, що визначає, наскільки велика кількість населення може постійно проживати на просторі соціокультурного утворення при певному типі і рівні його освоєння.

Залізничний круїз – залізнична туристична поїздка протягом декількох днів по круговому маршруту з використанням ⇒ поїзда не тільки для пересування, але і для надання туристам розміщення, харчування і т.д. з зупинками по маршруту для проведення екскурсій.

Замкнений круговий маршрут – круговий маршрут з транспортуванням пасажирів до місця призначення і назад одним і тим же видом транспорту.

Зелений коридор – місце перетину кордону для провезення речей, які не підлягають обов'язковому митному декларуванню.

Зовнішній соціокультурний буфер – це тип соціокультурного утворення, що існує для розділення на дві і більш СКС. Як правило, зовнішні буферні зони межують не безпосередньо з СКС, а з їх внутрішніми буферами, повністю підконтрольними своїм СКС. Зовнішня буферна зона як особливе соціокультурне утворення характеризується надзвичайною нестабільністю і залежністю від динаміки тих СКС, які вона розділяє.

Індивідуальний тур – тур з певним набором турпослуг, замовлений клієнтом (або невеликою групою) за своїм розсудом, включаючи розміщення, харчування, трансфер, екскурсійну і розважальну програму.

Інклюзив-тур – основний вид індивідуального або групового туру. Як правило, є чітко спланованою по маршруту, часу, терміну, набору і якості послуг поїздки, яка продається споживачу як нероздільний на елементи товар за загальною ціною, звичайно включає в себе вартість як обслуговування, так і проїзду за маршрутом.

Кайонінг – спуск по гірських річках і водоспадів у гідрокостюмах без застосування плавзасобів.

Картка прибуття – спеціальний бланк, що заповнюється пасажиром, який прибуває в іншу країну літаком або теплоходом і здається працівникам прикордонної служби.

Категорія готелю – класифікація готелів за категоріями, заснована на комплексі вимог до будівель, устаткування, якості послуг і рівнем обслуговування. Категорії позначаються від 1* до 5*.

Квота – кількість номерів, що виділяються засобом розміщення туроператору, турагенту на підставі договору і в певний час.

Кейтеринг – надання харчування і напоїв поза приміщенням кафе чи ресторану.

Кемпер – турист, що подорожує на автотранспорті та користується кемпінгом.

Кемпінг – табір для автотуристів, обладнаний наметами або іншими легкими спорудами літнього типу (наприклад, бунгало), автомобільною стоянкою, системою водопостачання та каналізації, а також пристосуваннями для приготування їжі.

Клас – розряд пасажирських залізничних вагонів, кают на теплоходах, місць на літаках, який встановлюється залежно від ступеня зручностей, що надаються пасажиром (туристам).

Комплексне обслуговування – стандартний набір туристичних послуг, що зазвичай включає в себе зустріч і проводи, розміщення в готелі, харчування та екскурсійне обслуговування.

Круїз – морська або річкова туристична поїздка на теплоході, що використовується як засіб перевезення, розміщення, харчування, розваг і т.д., що включає в програму берегове обслуговування.

Маршрут – заздалегідь намічений або встановлений шлях прямування мандрівників (туристів) або транспортних засобів.

Митна декларація – письмова або усна заява з боку туристів прикордонникам при перетині кордону, що містить відомості про перевозяться туристами речах і предметах.

Митниця – державна установа, яка здійснює контроль і пропуск товарів і особистих речей, що провозяться через кордон, і стягування мита.

Мито – податок, яким обкладаються деякі товари, що пропускаються через кордон будь-якої країни.

Міжнародний студентський квиток – документ певної форми, що підтверджує факт навчання в університеті або іншому вищому навчальному закладі, для отримання пільг студентами при здійсненні туристичних поїздок.

Міжнародний туристичний ваучер – документ, який об'єднує ваучер і офіційний документ як його невід'ємну частину: призначений для бронювання місць в готелях, оренди автомобілів і інших видів обслуговування в подорожах, що вимагають попередню оплату.

Мотель – готель для автотуристів, що знаходиться на автостраді, як правило, обладнаний гаражем, станцією технічного обслуговування, автозаправної станцією та іншими службами, необхідними автотуристам.

Низкий сезон – найменш популярний час для подорожей – період максимальних знижок на тури.

Община-анклав в межах іншої СКС – це критична маса населення однієї СКС, яка постійно проживає на території іншої СКС і зберігає при цьому свої соціокультурні стандарти.

Організатор туру – приватна особа (часто турагент) або організація, яка збирає групу туристів для участі в турі, що надається туристичною фірмою. Як правило, організатору туру може надаватися безоплатна поїздка за даним маршрутом.

Організований туризм – поїздка, організована туристичними фірмами по стандартному або розробленим самим туристом маршрутом.

Пакетний тур – будь-який тур (індивідуальний або груповий), що включає в себе певний набір послуг (перевезення, розміщення, харчування, екскурсії і т.д.), загальна вартість продажу якого дорівнює вартості його елементів.

Пансіон – невеликий приватний готель (на 5-10 номерів), в якому обслуговування гостей забезпечується власником або сім'єю, які переважно проживають в тій же будівлі.

Паром – самохідне судно, спеціально обладнане для перевезення пасажирів і транспортних засобів (автомобілів, залізничних вагонів та ін.) під час перевезення через водойми (моря, протоки тощо.).

Період – це складова частина етапу, в рамках якої проводяться істотні та чітко помітні зміни з певними частинами соціокультурного простору СКС.

Приймаюча сторона – юридична особа або індивідуальний підприємець, контрагент, приймають туристів прибулих в країну (місце) тимчасового перебування. Зміст обслуговування, яке надає приймаючою стороною, визначається ваучером.

Природно-залежний васал – це відносно цілісна територія з власним населенням, що здатна мати деякі принципові відмінності від сусідньої, домінуючої над нею СКС, але стала її невід'ємною частиною в результаті тривалої і систематичної соціокультурної переробки.

Рафтинг – сплав по гірських річках на човнах, катамаранах або плотах, що не обладнані моторними засобами.

Регіон змішаного соціокультурного освоєння – це тип соціокультурного утворення. Простір, що не має чіткого внутрішнього соціокультурного домінанта, на якому присутні різні соціокультурні утворення (СКС, середовища і буферні зони).

Регулярний рейс – рейс, що виконується постійно протягом певного терміну відповідно до заздалегідь опублікованого розкладу.

Рекламація – претензія; заява однієї сторони про те, що інша сторона не виконала (повністю або частково) своїх зобов'язань, і вимога у зв'язку з цим відповідного відшкодування. Звертайтеся до наших менеджерів, щоб вони допомогли вам юридично правильно оформити рекламацію.

Рекламний тур (ознайомча поїздка) – безкоштовний або пільговий тур, організований для турагенцій і/або співробітників авіакомпаній з метою їх ознайомлення з певними туристичними маршрутами та центрами.

Рекреант – це відпочиваючий. Додатковою ознакою «рекреанта» може бути використання ним сфери рекреаційних послуг; іншою ознакою – використання сфери послуг за межами свого основного місця мешкання.

Рекреаційна освоєність – це рівень перетворення початкового простору в процесі рекреаційної діяльності. Суть поняття полягає саме в перетвореннях, які можуть нести як природний, так і соціокультурний характер.

Рекреаційний потенціал – це сукупність природних і соціокультурних передумов для організації рекреаційної діяльності на певній території.

Рекреаційні ресурси – це компоненти природного середовища і феномени соціокультурного характеру, які, завдяки певним властивостям, можуть бути використані для організації рекреаційної діяльності.

Рекреація (відпочинок) – це будь-яка діяльність або бездіяльність, направлена на відновлення сил людини, яка може здійснюватися як на території постійного мешкання людини, так і за її межами.

Рецепція – загальний зал або кімната в готелях для прийому, реєстрації та оформлення гостей, а також знаходження чергових-порт'є для прийому і видачі ключів від номерів і виконання різного виду доручень гостей готелю.

Ручний багаж – речі, які авіакомпанія дозволила без додаткової плати перевозити при собі, причому відповідальність за збереження ручного багажу несе пасажир.

Сафарі – туристична поїздка з метою полювання або знайомства з місцевою природою, як правило в країнах Центральної Африки.

Сертифікація турпослуг – процедура перевірки якості пропонованих продуктів туристичної фірми з подальшою видачею сертифікату відповідності якості.

Скі-пас – дозвіл або пропуск на користування підйомниками в певному місці для спуску ⇒ на гірських лижах чи сноуборді.

Соціокультурна система (СКС) – це тип соціокультурного утворення, домінуючий в соціокультурній еволюції. СКС включають основну частину заселених територій і населення світу. СКС характеризуються великими розмірами територій і значущою чисельністю свого населення, мають оригінальні стандарти організації простору, суспільства і держави і володіють багатьма унікальними властивостями, завдяки яким значно відрізняються від решти соціокультурних утворень.

Соціокультурне середовище – це тип соціокультурного утворення. Багато в чому схожий з соціокультурною системою, але має велику кількість принципових відмінностей. Характерні стійкість і тривалість існування, наявність специфічних економічних, соціальних і культурних форм.

Соціокультурний конкурс – це процес, характерний тільки для соціокультурних систем. Полягає в розробці і виборі найбільш ефективної в конкретних умовах для даної СКС соціокультурної основи, що визначає подальші шляхи вирішення її найбільш фундаментальних і принципових завдань.

Соціокультурний стандарт – це сукупність конкретних нормативних принципів і установок, регулюючих організацію суспільства і держави, а також форми реалізації внутрішнього потенціалу соціокультурного утворення.

Соціокультурні міграції (соціокультурні значущі міграції) – це міграції, направлені за межі традиційного хоумленда СКС, з метою соціокультурного перетворення інших територій в новий хоумленд даною СКС або формування її природно залежних васалів.

Стадія – це складова частина періоду, яка виділяється при детальному описі еволюції СКС. Характеризує окремі частини процесу перетворення простору в рамках періодів. Критерієм для виділення є наявність певної політичної, економічної і соціальної специфіки.

Статус СКС – це термін, що позначає стійкий стан СКС, пов'язаний з певною тенденцією її еволюції.

Супроводжуючий – службовець туристичної фірми, в обов'язки якого входить супровід туристів за маршрутом, організація розміщення, харчування та перевезення.

Таймшер – купівля права користування номером на один-два тижні в тому чи іншому місці протягом тривалого періоду. При цьому створюються умови для обміну місцями відпочинку, що дозволяє власникам таймшерів міняти місце відпочинку.

Такс-фрі (tax free) – система часткового повернення податку на додану вартість в ряді країн при купівлі та вивезенні товару іноземцями. Як правило, використовується в великих магазинах при купівлі товару дорожче певної суми. Гроші можуть повертатися при перетині кордону або в країні постійного перебування.

Територіальна рекреаційна система (TPC) – це форма організації рекреаційної діяльності на певній території, в рамках якої досягається максимальний взаємозв'язок, просторова і функціональна координація різних підсистем, що беруть участь в реалізації рекреаційної функції даної території.

Транзит – провезення пасажирів (туристів) з однієї країни в іншу через проміжну країну.

Трансфер – будь-яке перевезення туриста всередині туристичного центру (доставка з вокзалу, аеропорту або морського порту в готель і назад; з одного вокзалу, аеро- або морського порту на інший; з готелю в театр і назад).

Трекінг – піші походи по пересічній місцевості без спеціальної підготовки учасників.

Тур – поїздка за певним маршрутом в певний термін з певним комплексом послуг (перевезення, розміщення, харчування та ін.). Розрізняють індивідуальну та групову подорож.

Туристична агенція – роздрібна туристична фірма, що займається реалізацією турів населенню, які організуються гуртовими туристичними фірмами, а також продажем споживачам окремих туристичних послуг (транспортних квитків, екскурсій і т.п.).

Туристична фірма – підприємство, яке здійснює збут туристичних послуг споживачам. Залежно від функцій, які виконуються туристичними фірмами, їх поділяють на турагентів і туроператорів.

Туристичні документи – документи, що видаються туристам обслуговуючої їх туристичною фірмою в обмін на ваучер в першому пункті обслуговування (готельні талони, талони на харчування та екскурсії), проти яких туристам надаються конкретні туристичні послуги.

Туроператор – оптова туристична фірма, що займається розробкою турів, розрахованих на масовий споживчий попит, їх рекламою і збутом через мережу роздрібних турагентів.

Форс-мажор – обставина, настання якої не могло бути попереджено стороною, відповідальною за виконання зобов'язання, і є причиною невиконання останнього (наприклад, війна, стихійне лихо тощо).

Фотосафарі – туристична поїздка з метою фотографування рідкісних тварин і рослин в природних умовах їх існування.

Фрахтування – укладання чартеру.

Хостел – готель, що працює за принципом гуртожитку. В цьому випадку здаються не номери, а ліжко-місця. Це дешевше, але не так безпечно і комфортно, та й не завжди дешевше.

Хоумленд – це найбільш глибоко перероблена в соціокультурному відношенні територія, на якій протягом тривалого історичного проміжку часу проживали або проживають представники певного соціокультурного утворення, однозначно закріплюючи цю територію за собою.

Чартер – договір між власниками транспортного засобу (теплохода, літака, автобуса і т.п.) і фрахтувальником (наймачем) на оренду всього транспортного засобу або його частини на певний рейс або термін.

Шведський стіл – вид самообслуговування в ресторанах, кафе, що відрізняється тим, що відвідувачі за єдину усереднену плату одержують будь-яку кількість страв за своїм бажанням серед запропонованих, заздалегідь виставлених в залі.

Шенгенська віза – єдина віза терміном до трьох місяців, яка дає можливість безперешкодно пересуватися по території країн Шенгенської групи протягом терміну дії візи.

Шоп-тур – туристична поїздка, метою якої є купівля певних видів товарів, характерних для країни перебування.

Навчальне електронне видання

Укладачі:
Муромцева Юлія Ігорівна
Лоцман Павло Ігорович
Некос Світлана Володимирівна

Методичні рекомендації
до курсу “Соціально-економічна географія України”
для студентів спеціальностей
014 Середня освіта всіх форм навчання

Відповідальний за випуск Зеленько О.О.
Комп’ютерна верстка: Муромцева Ю.І.
Коректор: Муромцева Ю.І.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності
несуть автори

Підписано до друку Формат 60x84/16 Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 1,83